

ALEKSEY FEDORCHENKO

Söyleşi: Gökhan Erkiç

Çeviren: Natig Ahmedli

Bu söyleşi başta **İlker Mutlu** olmak üzere **Ekin Eren**, **Gülizar Çelik** ve **Erman Görgü**'nün verdiği destek sayesinde gerçekleşmiştir.

GE: *Aldığınız mühendislik eğitimi, filmlerinize tema, konu veya form olarak nasıl yansıdı? Filmlerinizden örnekler verir misiniz?*

AF: Mühendis-iktisat eğitiminden önce özel matematik okulunu bitirmiştım. Orada bize öğrettiklerinden en önemlisiyse algoritma oluşturarak karar vermektir. Bu bizim hepimizin hayatı için gereken bir şeydi -kimisi doktor, kimisi matematikçi ve ben, senaryo yazarı ve yönetmen. Her senaryo bir algoritmadır.

Gereken şudur, kahramanların en zor ilişkilerinin şemasını oluşturmak, tek hat bile unutmadan, tek hikayeyi bile hatta üçüncü şahsını bile. Veya kurgu diyelim, *Nebesnye zheny lugovyykh mari* [yönetmen 2012 yapımı olan kendi filmi *Mari Çayırının İlaheleri / Celestial Wives of the Meadow Mari*'den örnek veriyor] filmi 23 kısa hikayeden oluşur. Ve sadece kısa hikayelerin kurgusunun geçerli olan tüm olası varyantlarını toplamak gerekiyor, sadece 23! (23! = 2,6e + 22) Bu da milyon kadardır. Matematik!

GE: *Sverdlovsk stüdyolarının prodüksiyon, ekipman, dağıtım, bütçe açısından Rus sineması içindeki yeri nedir?*

AF: Sverdlovsk film stüdyosu Sovyetler döneminde Rusya'nın en büyük bağımsız film stüdyosuydu. Orada yılda on kadar kurmaca film yapılıyordu. 90'ların ortalarında stüdyo büyük ekonomik kriz yaşadı, bu da filmde dijital geçişe denk geldi. O dönemde ülkenin film stüdyolarının çoğu mahvoldu.

Günümüzde Ekaterinburg'da birkaç küçük film şirketi mevcut ve bir de büyük bir sinema firması olan '29 FEVRAL' var ki ben de orada çalışıyorum. Bu firma kurmaca ve belgesel filmler yapar. Hatta animasyon bile...

GE: *Bazı filmlerinizde Rusya'nın öteki kültürel yüzlerini yansıtıyorsunuz. Bu tercihiniz Rusya'da nasıl yankı buluyor?*

AF: Rusya, çok uluslu bir ülke... Burada ilginç kültürleri olan küçük milletler vardır, kültürleri bize tanıdık olan Avrupa ve Asya'dan radikal şekilde farklılar. Putperest olarak var olan, Hristiyan ve Muhammediye kültürlerinin neredeyse hiç dokunmadığı kültürler var. Başkentten uzak olmayan, eşsiz bir dünya görüşü, muhteşem tarihi ve mitolojisi ile Finno-Ugric halklarının büyüdüğü dünyaları vardır. Ve ilginç olan, bu dünyalar hakkında neredeyse hiç kimsenin bir şey bilmiyor olması. Biz bu ülkeye ve dünyaya Mari çayırıkları hakkında, Nenets ormanları hakkında, Komi-Tayga'da küçük bir yerleşim yerinde Ruslardan tamamen asimile olarak yaşayan Komi ve Bulgarların mirasçıları olan Merya halkı hakkında hikayeler anlattık. Bazen insanlar kendi gözlerine inanmayıp bu dünyaları benim kendimin oluşturduğunu düşünüyorlar. Bu yüzden büyük bir eğitim işi yapıyoruz.

GE: *Asimile edilen kültürler modern zamanlarda mitoloji ve kültür tarihinin konusu olarak varlığını sürdürüyor. Bu konuda sinemanın oynayacağı rol ne olabilir?*

AF: *Ovsyanki* filminin çok cesur bir anlatımı vardı. Seyirci, aşk ve insanın fiziksel ilişkisi hakkında böyle açık konuşmalar için hazır değildi. Daha önce Rus

sinemasında bu konuda böyle dürüstçe konuşulmadı. Ben izleyicilerle çok görüştüm, sır olarak kalan, genelde konuşulmayan konuları tartıştım. Bu her şeyden önce benim için büyük bir deneyimdi. Şimdi izleyicilerle her sorun hakkında konuşabilirim. İlginç olan şu ki, izleyiciler görüşmelerimizin sonunda rahatlayarak daha dün düşünmeye korktukları konular hakkında sorular sorabildiler.

GE: Ovsyanki (Sparrow) filminizin İngilizce adı Silent Souls [Sessiz Ruhlar]. Sizin için bu iki ismin taşıdığı anlamlar ne tür farklılıklara sahip?

AF: Geçenlerde arşivde araştırdım ve o zaman henüz tamamlanmamış olan *Ovsyanski* filminin adının birçok versiyonunu buldum. O zaman biz her şeyi, hatta en sıradışı isimleri bile aklımızdan geçirdik. Bu da onlardan bazıları:

"Ateş, Su, Aşk"

"Ölü Balık Pulları Üzerine Kitap"

"Boğulmuş Adamın Kitabı"

"Volga Üzerinde Dumanlar"

"Volga"

"Sessiz Kalpler"

"Merya"

"Ve Özlem Hassasiyete Dönüştü"

"Sıcak Kasım, Ama Nehirler Yakında Donacaktır"

ve hatta:

"Ateşli Aşkın Darbesi"!!!

Uluslararası gişede dağıtımcılar filmi "Tanya'nın Son Yolculuğu" olarak adlandırdılar.

Benimse sadece "Ovsyanki" hoşuma gidiyor.

Ovsyanki (Kiraz Kuşu) - Bunlar arzuları yerine getiren kuşlardır. Gri-yeşil renkteler, onları görmek neredeyse imkansız. Filmin kahramanları gibi, etrafımızda dolaşan sıradan insanlar. Biz onları fark etmiyoruz ama kalplerinde akıl almaz ıstırapları vardır.

GE: Aynı filmde Miron ve Aist'in yolculuğu fiziksel olmaktan çok ruhsal dünyaya, tarihe, aşka, melankoliye bir yolculuk. İzleyicinizle bu yolculuklarda mı buluşmak istiyorsunuz?

AF: Küçük halkların diğer düşmanı küreselleşmedir. Her yıl işlemcilerin hızları, tv kanalları sayısı, internet kullanıcıları artar. Her yıl onlarca dil kaybolur, bu da

onlarca küçük kültür anlamına gelir, eşsiz elmaslar. Yeryüzünde yaklaşık altı bin dil var, 10-20'ye yakını kaldığında kabaca hesaplayabiliriz. Bu çok üzücü. Ama gelişme durdurulamaz. Halklar arasındaki bağları (yani, halklar arasındaki karışımın olması yeni kültürler yaratır) sadece küresel bir felaket yok edebilir, "uçacağı ve internet"i yok edecek bir felaket. Bu da hiç istenmeyen bir şey...

Sinema sadece küçük kültürlerin yıkım sürecini yavaşlatabilir; hatırlamak, bir müzede olduğu gibi saklamak. Yaptığımız budur.

GE: Rus sinemasının SSCB sonrası durumu hakkında gözlem, tecrübe ve bilgilerinizi bizimle paylaşır mısınız?

AF: Herhangi bir ülkede, sinema tarihinde herhangi bir zamanda yayınlanmış filmlerin sadece % 10 kadarının kaldığı bazı örnekler vardır. % 90 unutuldu. Bu nedenle, sadece yayınlanmış filmlerin sayısı farklıdır. Benzer şekilde, Rusya'da 90'larda üretimde bir düşüş oldu, şimdiyse bir artış. Ama harika filmler vardı o sırada, şimdi de var.

GE: Filmlerinizin ana karakterleri ölü olduklarında bile genellikle kadınlar. Kadın dünyası nasıl bir motivasyon sağlıyor size?

AF: Kadınların erkeklerden daha sık filme çekildiklerini söyleyemem. Şahsen ben, kadın karakterleri oluşturmakta daha iyiyim. Kadınları filmle çekmeyi severim ve kadın oyuncular bakımından şanslıyım. Bir kadınla çalışırken, bu her zaman araştırmayı kapsar - kadın farklı bir varlıktır, bir erkekten daha karmaşıktır. Farklı bir organizmaya, beynin farklı bir yapısına sahip, farklı sinirsel bağlantıları, olaylara farklı bir tepkileri var. Bu akıl almaz derecede ilginçtir. Eh, onlar güzeller.

GE: Rus sinemasında kendinize yakın bulduğunuz, model aldığınız, etkilendiğiniz yönetmenler kimler?

AF: Ben gerçekten "benim" kuşağımın çoğu yönetmenini beğeniyorum - 21. yüzyılın "sıfır yılı"nın yönetmenler kuşağı. Biz aynı yaşta değiliz - bazıları benden daha genç, bazılarıysa daha yaşlı.

Ama onları arkadaşlarım ve yoldaşlarım olarak adlandırabildiğim için mutluyum: **Boris Khlebnikov, Kirill Serebrennikov, Aleksei [Alekseivich] German, Maria Razbekhina, Vasiliy Sigarev, Vitaliy Manskiy** ve diğerleri.

Bu yönetmenler, günümüzün karmaşık sorunları hakkında konuşabilen, resmi görüşleri önemsemeden, filmlerinde gereken, önemli sorunlar hakkında konuşabilen yönetmenler. Onları dinler, yeni filmlerini beklerler.

GE: Filmleriniz kültür ve tarih konusunda okuma gerektiren cazip konulara sahip. Hazırlık aşamasında neler yapıyorsunuz?

AF: Film için hazırlık, film yapmanın en önemli ve ilginç kısmı. Her senaryodan önce dev bir bilimsel araştırma. Kütüphanelerde, arşivlerde, müzelerde çalışma. *Angely Revolyutsii* [yönetmenin 2014 yapımı olan *Devrimin Melekleri / Angels of Revolution* filmi] adlı filmin senaryosunu yazdığımda, Rusya'daki dört yüz avangard sanatçının biyografilerini inceledim. Hayatlarının en ilginç gerçekleri, filmin kahramanlarının yaşamının gerçekleri haline geldi. Aynı zamanda Kazım ayaklanmasının tarihini iyice inceledim – Şamanların önderliğinde Sovyet iktidarına karşı kuzey halklarının ayaklanmasını. Her sanatsal senaryoya, olaylar ve kahramanları hakkında bilimsel bir kitabın yayınlanması eşlik edebilir.

Şaşırtıcı gerçekler ortaya çıkar, keşifler. Örneğin, şimdi 19. yüzyılın sonlarına ait olaylar hakkında yeni bir senaryo yazıyorum. Burada senaryonun kahramanlarından biri Sırbistan'da “Finlandiya - Beyaz Zambaklar Ülkesinde” kitabını yazan bir Rus rahibi. Bu kitabı Atatürk okumuş ve o kadar çok sevmiş ki (ideal bir devlet hakkında bir hikaye), kitabın Türkçe'ye çevrilmesini ve her Türk askerine verilmesini emretmiş. Rus yazarının Sırp dilinde Finlandiya ile ilgili kitabı her Türk askerinin çantasında! Şaşırtıcı!

Filmin nesnel dünyasına büyük önem veriyoruz. Örneğin *Voyna Anny* [yönetmenin 2018 yapımı olan *Anna'nın Savaşı / Anna's War* filmi] çok etkileyici bir film olarak tasarlandı. Çerçevelediği tüm nesnelere çok yakın, onları görüyoruz, dokularını, sıcaklığını, kokusunu hissediyoruz. Bu yüzden, orada her şey gerçektir. Bunlar kitapsa eğer, 1930'lu yılların Ukrayna dilindeki gerçek ders kitaplarıdır. Bunlar okul ders kitaplarıysa, 30'lu ve 40'lu yıllarla ilgili yapılan hazırlıkların sonucudur. Tüm filmler hazırlık döneminde yapılır ve düşünülür. Çekim süreci – bu, temel olarak bir üretimdir.

GE: Sekans klasiği: Size göre sinema tarihinin en iyi yönetmenleri, en iyi 10 filmi hangileri?

AF: Hepsinden daha çok sinema sanatının keşifçilerini kıskanıyorum ve ilk yönetmenleri en iyileri olarak görüyorum:

Max ve Emil Skladanowsky Kardeşler

Auguste ve Louis Lumiere Kardeşler

Georges Méliès

David Griffith